

Pedagógusok figyelemhiányos hiperaktivitászavarral (Attention Deficit Hyperactivity Disorder, ADHD) kapcsolatos attitűdje és ismeretei – szisztematikus áttekintés

PONGRÁCZ KORNÉLIA

pongracz.kornelia@barczy.elte.hu

<https://orcid.org/0000-0001-9031-588X>

ABSZTRAKT

Háttér és célok: Az ADHD (figyelemhiányos hiperaktivitászavar) a leggyakoribb gyermekpszichiátriai zavarok egyike, kb. 5-7% közötti előfordulási gyakorisági arányának (Balázs, 2022) köszönhetően a köznevelésben dolgozó pedagógusok a mindennapok során nagy valószínűséggel találkozhatnak, illetve foglalkozhatnak olyan tanulóval, aki – többek között – az ADHD viselkedései tüneteit mutatja.

E tanulmány fókuszában olyan angol nyelvű tanulmányok elemzése áll, amelyek pedagógusok ADHD-val kapcsolatos attitűdjeit és ismereteit, valamint az azokkal összefüggést muta(ha)tó faktorokat vizsgálják.

Módszer: A szisztematikus szakirodalmi keresést 2024 augusztusában végeztem az EBSCO Academic Search Complete adatbázisában. A talált 49 tanulmányból az alkalmassági kritériumok teljesítése után 18 cikk elemzését végeztem el.

Eredmények: Több kutatás is rávilágított arra, hogy a pedagógusok jelentős stresszként élik meg az ADHD tüneteit mutató tanulók oktatását, ugyanakkor az ADHD-ról való tudásuk gyarapodásával, tévhitek mérséklődésével beállítódásuk pozitív irányba változhat, így nagyobb hajlandóságot mutathatnak az evidenciaalapú osztálytermi viselkedéstámogatási stratégiák használatára.

Következtetések: Bár csak óvatos következtetések levonását engedhetjük meg magunknak az elvégzett áttekintés alapján, az világosan kirajzolódik, hogy Magyarországon is nagy szükség lenne a pedagógusok ADHD tüneteit mutató gyermekekkel kapcsolatos attitűdjének és ismereteinek megismerésére, bár egyelőre még nem áll rendelkezésünkre megbízható és valid mérőeszköz, amellyel ezt elvégezhetnénk.

Kulcsszavak: ADHD, pedagógusok, attitűdök, ismeretek

DOI: [10.52092/gyosze.2025.1.7](https://doi.org/10.52092/gyosze.2025.1.7)

HÁTTÉR ÉS CÉLOK

Az ADHD, azaz a figyelemhiányos hiperaktivitászavar olyan idegrendszeri fejlődési zavar, melynek viselkedési tünetei alapvetően a figyelemzavar és/vagy a hiperaktivitás és impulzivitás területén jelentkeznek (Egészségügyi Szakmai Kollégium, 2020). Ezek a magtünetek, valamint a gyakran tapasztalható érzelemszabályozási nehézségek (egyes kutatók szerint, mint például Barkley (2015) értelmezésében, inkább az előbbiekhöz sorolandóak) szignifikáns hatással bírnak az egyén életének számos aspektusára, például társas kapcsolataira, szociális interakcióira, iskolai és – felnőttek estén – munkahelyi boldogulására (DuPaul & Langberg, 2015; Barkley, 2015).

Az ADHD tüneteit mutató tanulók gyakrabban nyújtanak alacsonyabb iskolai teljesítményt kortársaikhoz képest (például kifejezetten nehéz számukra meghatározott időtartam alatt egy hosszabb koncentrációt, mentális erőfeszítést igénylő feladat teljesítése), sőt esetükben megnő a lemorzsolódás kockázata

is (DuPaul & Langberg, 2015; McDougall et al., 2022). Nem beszélve az ADHD-hoz gyakran társuló tanulási, oppozíciós, viselkedési vagy egyéb zavarokról, amelyek szintén jelentősen árnyalják a felmerülő nehézségeket (Balázs, 2022).

Társaik többnyire kevésbé elfogadóak irántuk, mint ahogyan Gereben Katalin témavezetésével 2017-ben elkészült disszertációmban is utaltam erre, hivatkozva Bellanca és Pote 2013-as vizsgálatára. Gyakran adódhatnak nehézségeik a társas kapcsolataikban, kevesebb kölcsönös barátságot alakítanak ki, inkább jellemzőbb tendencia, hogy nem kedveltek a társaik körében és könnyebben viktimizálódhatnak (McQuade & Hoza, 2015; Marsus et al., 2022).

Az ADHD az egyik leggyakoribb gyermekpszichiátriai zavar 5-7% közötti előfordulási gyakorisággal (Balázs, 2022), így ez arra enged következtetni, hogy majd' minden osztályteremben találkozhatnak a pedagógusok ADHD tüneteit mutató tanulóval az iskolákban. Jogosan merülhetnek fel bennünk olyan kérdések, minthogy a pedagógusok tisztában vannak-e a zavar természetével, hogyan vélekednek az ADHD tüneteit mutató gyerekekről, valamint egyáltalán fel vannak-e készülve, illetve készítve arra, hogy megfelelően tudják támogatni őket az iskolai mindennapok során.

Jelen szakirodalmi kutatásom célja, hogy ezekre a kérdésekre válaszokat keressek.

Kutatási kérdések

Szakirodalmi elemzésemet az alábbi kutatási kérdések irányították:

- 1) Az elemzett tanulmányok szerint a pedagógusok milyen attitűddel és ismeretekkel rendelkeznek az ADHD-val kapcsolatban?
- 2) Az áttekintett vizsgálatok eredményei szerint milyen faktorok mutatnak összefüggést a pedagógusok beállítódásával?
- 3) Az alkalmazott mérőeszközök közül van-e olyan, amelyet szélesebb körben, több kutatásban használtak, illetve adaptáltak a szakemberek? Amennyiben igen, milyen tulajdonságokkal rendelkezik az eszköz?

MÓDSZEREK

A szisztematikus szakirodalmi keresést 2024 augusztusában végeztem el az EBSCO Academic Search Complete adatbázisában az utóbbi tíz évben, azaz 2014 és 2024 között megjelent, angol nyelvű, lektorált (peer reviewed) folyóiratok tanulmányai között. A választásom alapvetően azért erre az adatbázisra esett, mert jó néhány tudományterületet lefed, valamint négyezernél több olyan lektorált folyóiratot tartalmaz, melyek szövege teljes terjedelmében hozzáférhető a felhasználók számára. A következő kulcsszavakat kombináltam a keresés során: tanárok (teachers) ÉS ismeretek (knowledge) ÉS attitűdök (attitudes) ÉS ADHD vagy figyelemhiányos hiperaktivitászavar (ADHD or attention deficit hyperactivity disorder or attention deficit-hyperactivity disorder).

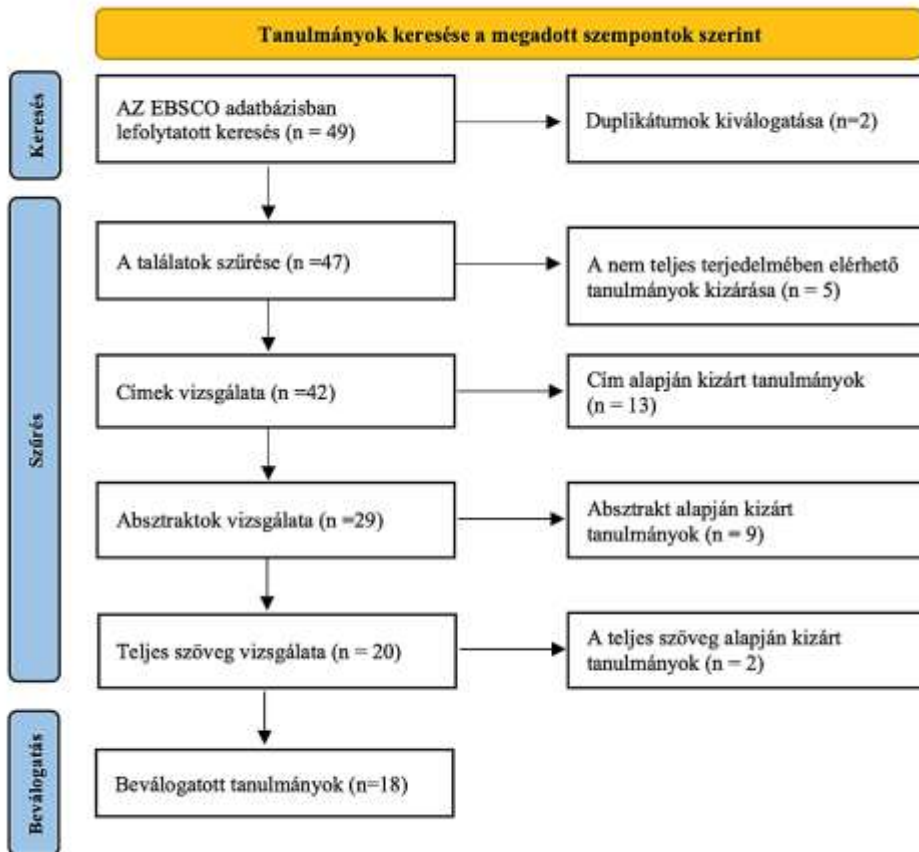
Az előbbieken megadott paraméterekkel 49 találatot eredményezett a keresés.

A keresés szűkítése

Első lépésben a duplikátumokat szűrtem ki, majd kizártam azokat a tanulmányokat, amelyek nem voltak teljes terjedelmükben számomra elérhetőek. Ezután áttekintettem a tanulmányok címét, továbbá a cí-

mek alapján kiválasztott absztraktokat. Az absztraktok alapján beválogatott tanulmányokat teljes terjedelmükben megismertem. Beválogatásra azok az írások kerültek, amelyek (1) pedagógusok körében (2) az ADHD-val kapcsolatos attitűdök és ismeretek feltérképezését állították a fókuszba, valamint (3) kérdőívvel végzett kutatásról számoltak be.

Az 1. ábra ez előbbieken röviden ismertetett keresési és beválogatási folyamat lépéseit tekinti át, majd az azt követő táblázat az elemzett tanulmányok főbb jellemzőit foglalja össze.

1. ábra. A tanulmányok keresésének és beválogatásának lépései Page és szerzőtársai (2021) munkája nyomán.

Sorsz	Szerzők /ország/	Kutatási módszer	Kutatási célok	Mérőeszközök	Kutatási minta (elemszám)	Eredmények
1.	Alanazi & Al Turki, 2021 /Szaúd-Arábia/	kvantitatív kutatás	Az ADHD-val kapcsolatos ismeretek feltérképezése és az ismereteket befolyásoló főbb demográfiai változók azonosítása	Knowledge of Attention Deficit Disorder Scale (KADDS) ADHD Beliefs Scale-Revised	általános iskolai férfi tanárok (400 fő)	A megkérdezettek 92%-ának vannak már előzetes ismeretei az ADHD-ről. A pedagógusok többsége részt vett ADHD-val kapcsolatos tanfolyamon vagy tréningen korábban, mégis több mint a felük úgy gondolja, hogy nincsenek elegendő információi a zavarról. 65,3 %-uknak vannak előzetes tanítási tapasztalatai ADHD tüneteit mutató gyerekekkel kapcsolatban.
2.	Al-Omari et al., 2015 /Jordánia/	kvantitatív kutatás	Jordániai tanárok ADHD tüneteit mutató gyerekekkel kapcsolatos ismereteinek és attitűdjének vizsgálata	A kérdőív /nincs elnevezés/ két részből áll: 1. demográfiai kérdések, 2. tanárok ADHD-val kapcsolatos ismereteit és attitűdjét mérő skála	általános iskolai tanárok (130 fő)	Az ADHD jellemzőivel és kezelésével kapcsolatban nagyon hiányosak a pedagógusok ismeretei, attitűdjük is negatívabb volt az elvárásokhoz képest.
3.	Alshareef et al., 2023 /Szaúd-Arábia/	kvantitatív kutatás	Az ADHD-val kapcsolatos ismeretek feltérképezése és az ismereteket befolyásoló demográfiai változók megismerése	Knowledge of Attention Deficit Disorders Scale (KADDS), demográfiai kérdőív	általános iskolai tanárok (335 fő)	Az ADHD természetével és kezelésével kapcsolatban kevés ismerettel rendelkeznek a pedagógusok, de a diagnózissal és a viselkedéssel kapcsolatban több tudásuk van. Szignifikáns összefüggést talált a tanulmány a pedagógusok végzettségének szintje és az ADHD-val kapcsolatos ismeretek között, a magasabb végzettség (posztgraduális képzés) több ADHD-val kapcsolatos tudással állt kapcsolatban.
4.	Amiri et al., 2016 /Irán/	kvantitatív kutatás	Iráni óvodapedagógusok ADHD-val kapcsolatos ismereteinek és attitűdjének vizsgálata	saját szerkesztésű kérdőív: ADHD-val kapcsolatos tünetek, diagnosztika, attitűdök	óvodapedagógusok (346 fő)	A pedagógusok legkevesebb ismerettel az ADHD tüneteiről és a kezeléssel rendelkeztek. Nem találtak együttjárást az ADHD-val kapcsolatos ismeretek és a tanított évek száma (tanítási tapasztalat) között. Az ADHD etiológiájával kapcsolatos ismeretek és a több általános tudás a szerzők szerint „egészségesebb” attitűddel korrelált.
5.	Cueli et al., 2022 /Spanyolország/	kvantitatív kutatás	Spanyol egyetemi hallgatók és tanárok ADHD-val kapcsolatos ismereteinek és attitűdjének vizsgálata	Questionnaire for the Evaluation of Teachers' Knowledge of ADHD "ADHD-Specific Knowledge and Attitudes of Teachers"), part C "Scale for Specific Attitudes Towards ADHD"	egyetemi hallgatók /0-6 éves korú gyermekek pedagógusai, tanár és pszichológia szakos hallgatók/ (417 fő), általános iskolai és középiskolai tanárok (170 fő)	A tanárok az ADHD-ről, azaz annak kezeléséről és viselkedéssel kapcsolatban legkevesebb ismerettel rendelkeztek, mint az egyetemi hallgatók, de a 2 csoport attitűdje között nem volt különbség. Az ismeretek (általános információk, etiológia, kezelés) szintje előrejelezte a pozitívabb attitűdöt.

6.	Cueli et al., 2024 /Spanyolország/	kvantitatív kutatás	Oktatásban dolgozó szakemberek ADHD-val kapcsolatos ismereteinek és attitűdjének vizsgálata	saját szerkesztésű kérdőív: demográfiai adatok, Questionnaire for the Evaluation of Teachers' Knowledge of ADHD" "ADHD-Specific Knowledge and Attitudes of Teachers"), part C "Scale for Specific Attitudes Towards ADHD"	oktatásban dolgozó szakemberek /0-6 éves kor közötti gyermekekkel foglalkozó pedagógusok, általános iskolai tanárok, gyógypedagógusok, iskolai tanácsadók, középiskolai tanárok (206 fő)	Az általános iskolai tanárok több ismerettel rendelkeznek, mint a középiskolában dolgozók. Az iskolai tanácsadók és a gyógypedagógusok rendelkeznek a legtöbb ismerettel az általános információk és etiológia tekintetében, valamint a pozitívabb attitűddel az ADHD tüneteit mutató gyerekekkel szemben. A több tanítási tapasztalat csak a tünetekkel kapcsolatos több ismerettel járt együtt, de negatív együttjárást mutatott az attitűddel.
7.	Dessie et al., 2021 /Etiópia/	kvantitatív kutatás	Általános iskolai tanárok ADHD-val kapcsolatos ismereteinek és attitűdjének, valamint az azokat befolyásoló faktoroknak vizsgálata	saját szerkesztésű kérdőív: szociodemográfiai adatok, ADHD-val kapcsolatos előzetes ismeretek; Knowledge of attention deficit disorders scale (KADDS); Scale for ADHD-specific attitudes (SASA) – ASKAT egyik alskálája	általános iskolai tanárok (636 fő)	A tanárok kevés ismerettel rendelkeztek az ADHD-ről, de többségüknek (84,1%) pozitív volt a beállítódása. Felsőfokú vagy annál magasabb iskolai végzettség, ADHD-val kapcsolatos kiadványok, valamint internetes tartalmak olvasása több ADHD-val kapcsolatos tudással mutatott összefüggést. ADHD tüneteit mutató gyerekekkel kapcsolatos tanítási tapasztalat, valamint ADHD-val kapcsolatban tömegmédiá nézése pozitívabb attitűdöt jelzett előre.
8.	Dort et al., 2022 /Németország/	kvantitatív kutatás	Újonnan kidolgozott mérőeszköz validálása	ADHD-school-expectation questionnaire (ASE) részei: Ismeretek skála, attitűdskála, iskolai intervenciók ADHD tüneteit mutató tanulók számára (használat és attitűd)	tanár szakos hallgatók (1086) – próba lekérdezés + pedagógusok (599) – megismételt vizsgálat	Az új mérőeszköz jó pszichometriai tulajdonságokkal rendelkezik az elvégzett statisztikai elemzések szerint. A hallgatók és a tanárok ADHD-val kapcsolatos ismeretei korlátozottak. A válaszadók helyesen tudták megbecsülni az intervenciók hatékonyságát. Mindkét csoport feltételezhetően hatástalan beavatkozásokat is alkalmaz.
9.	Lasisi et al., 2017 /Nigéria/	kvantitatív kutatás RCT,	ADHD tréning program hatása az általános iskolai tanárok ADHD tüneteit mutató tanulókkal kapcsolatos attitűdjére és ismereteire Nigériában.	saját szerkesztésű szociodemográfiai kérdőív, Self-report ADHD questionnaire (SRAQ) a Knowledge of Attention Deficit Disorders Scale (KADDS) alapján lett	általános iskolai tanárok (84 fő)	A tréningen részt vett csoport tagjai a kontroll csoporthoz képest több ADHD-val kapcsolatos ismerettel, a viselkedéses beavatkozásokról több információval és kevésbé negatív attitűddel rendelkeztek. Az emlékeztető alkalom az ADHD-val kapcsolatos ismeretek mennyiségével mutatott csak összefüggést.

				kidolgozva: ismeretek, attitűdök vizsgálata Knowledge of Behavioural Interventions Questionnaire (KBIQ) – 2. szerző által kidolgozva		
10.	Lee & Witruk, 2016 (Dél-Korea, Németország)	kvantitatív kutatás	Koreai és németországi tanárok ADHD tüneteit mutató tanulókkal kapcsolatos attitűdjének, ismereteinek, észlelt tanítási hatékonyságának, összehasonlító vizsgálata, összefüggések feltérképezése	kissé módosított ADHD kérdőív (eredeti: Kos, 2004): demográfiai adatok, észlelt tudás az ADHD-val kapcsolatban, ADHD-val kapcsolatos ismeretek, 8 hipotetikus vinyetta – ADHD felismerése, attitűdök, osztálymenedzsment – viselkedési stratégiák, amelyeket használnának a pedagógusok, további tréning az ADHD-val kapcsolatban	dél-koreai tanárok (639 fő) németországi tanárok (327 fő)	A dél-koreai pedagógusok több tudással rendelkeznek, mint a németországi tanárok. A németországi pedagógusok nagyobb észlelt tanítási hatékonysággal és pozitívabb attitűddel rendelkeznek, mint koreai társaik. A pedagógusok észlelt tanítási hatékonysága és ismeretei közvetlen hatással voltak az attitűdjeikre.
11.	Liang & Gao, 2016 /Hong Kong/	kevert módszer: tan: kérdőíves vizsgálat + félig strukturált interjú	Középsiskolai tanár szakos hallgatók és középsiskolai tanárok ADHD-val kapcsolatos ismereteinek és ADHD tüneteit mutató tanulókkal szembeni attitűdjének vizsgálata	saját szerkesztésű kérdőív: ADHD-val kapcsolatos demográfiai kérdések, előzetes ismeretek, végzettség, oktatási tapasztalat ADHD-val kapcsolatos ismereteket és attitűdöt vizsgáló kérdőív (Bekle, 2004) adaptálása	tanár szakos hallgató (64 fő), középsiskolai tanár (35 fő)	A válaszadók ismeretei és attitűdje kapcsán nincs szignifikáns különbség. Nincs pozitív korreláció az ADHD-val kapcsolatos ismeretek és az ADHD tüneteit mutató tanulók iránti attitűd között. A megkérdezettek mindegyike tehernek érezte az ADHD tüneteit mutató tanulókat az osztályban. Az ADHD tüneteit mutató tanulók menedzselésében bizonytalanság egyik fő oka, hogy nem rendelkeznek a válaszadók gyakorlati tudással arról, hogyan támogassák a tanulókat az osztályban. Kínai kultúrából fakadó hiedelmek is befolyásolták az eredményeket.
12.	Mohammed et al., 2023 (Nigéria)	kvantitatív kutatás, kontrollált vizsgálat	ADHD tréning program hatása az általános iskolai tanárok ADHD tüneteit mutató tanulókkal kapcsolatos attitűdjére és ismereteire Nigériában.	szociodemográfiai kérdőív – saját szerkesztés ADHD Knowledge Questionnaire és eset vinyetták ADHD Attitude Scale Knowledge of Behavioral Intervention Questionnaire (KBIQ)	általános iskolai tanárok (200 fő)	A bemeneti mérésnél a 2 csoportnak közel azonos eredményei voltak. A tanfolyam elvégzése után 1 héttel a válaszadóknak szignifikánsan több ismerete volt az ADHD-val és viselkedéstámogatással kapcsolatban, mint a bemeneti mérésnél.
13.	Mulholland, 2016 (Ausztrália)	kvantitatív kutatás	Egy új mérőeszköz kidolgozása és validálása	ADHD-specific Knowledge and Attitudes of Teachers (ASKAT) kérdőív – saját szerkesztés:	tanárok (596 fő)	Az ASKAT kérdőív egy valid és megbízható mérőeszköz a pedagógusok ADHD-val kapcsolatos ismeretei és attitűdjei mérésére.

				- Scale for ADHD-specific knowledge (SASK) - Scale for ADHD-specific attitudes (SASA)		
14.	Mulholland et al., 2015 (Ausztrália)	kvantitatív kutatás	Pilot vizsgálat: Sydneyben állami iskolákban tanító tanárok ADHD-val kapcsolatos ismereteinek és ADHD tüneteit mutató tanulókkal szembeni attitűdjének, valamint az ezekkel összefüggést mutató demográfiai sajátosságoknak a vizsgálata.	ADHD-specific Knowledge and Attitudes of Teachers (ASKAT) kérdőív – saját szerkesztés: – de még nem használva a későbbi elnevezést	tanárok (116 fő)	A válaszadók legtöbbet az ADHD tüneteiről, legkevesebbet a vizsgálatáról és az előfordulási gyakoriságáról tudtak. A tanítási tapasztalat szignifikáns előrejelzője volt az ADHD-val kapcsolatos ismereteknek. A pedagógus tanítási tapasztalatainak gyarapodásával az ADHD-val kapcsolatos ismeretek is nőttek. Általánosságban a tanároknak negatív érzelmei voltak az ADHD tüneteit mutató tanulók tanításával kapcsolatban, irritálóknak érezték az ADHD-val összefüggő viselkedéses tüneteket az osztályban és e viselkedések kapcsán stresszt éltek át. A pedagógusok az ADHD-t valid diagnózisnak tartják és igényüket fejezték ki azzal kapcsolatban, hogy ADHD kapcsán a jobb képzésre és szakmai fejlődésre. A képzésekkel kapcsolatos attitűdöket befolyásolta a születési hely és az ADHD-val kapcsolatos vélt tudás. Mínél tapasztaltabbá váltak a tanárok, annál kevésbé lettek toleránsak az ADHD-szerű viselkedések iránt az osztályteremben, és azok, akik tanítottak ADHD tüneteit mutató diákokat, negatív nézetek vannak az ADHD-szerű viselkedést mutató tanulókkal kapcsolatban.
15.	Shroff et al., 2017 (India)	kvantitatív kutatás	A kutatás célja Mumbaiban az iskolai tanárok ADHD-val kapcsolatos ismereteinek és tévhiteinek vizsgálata	demográfiai adatokat vizsgáló kérdőív, Knowledge of Attention Deficit Disorders Scale (KADDS)	angol tanítási nyelvű iskolában tanító tanárok (106 fő)	Kevesebb ismerettel rendelkeznek a pedagógusok az ADHD-val kapcsolatban (különösen általános információk és kezelés) összehasonlítva kanadai és amerikai tanulmányok eredményeivel. Az indiai tanárok ismeretei az ADHD tüneteivel/diagnosztikus képével szignifikánsan jobb volt, mint az általános információk (pl. sok tévhit) és kezelés terén. Nem volt kapcsolat a tanítási tapasztalat és az ADHD-val kapcsolatos ismeretek között.
16.	Soroa et al., 2014 (Spanyolország)	kvantitatív kutatás	A kutatás célja egy új kérdőív (Questionnaire for the evaluation of teachers' knowledge of ADHD (MAE-TDAH) reliabilitásának és validitásának vizsgálata	Saját szerkesztésű kérdőívek: szociodemográfiai kérdőív, Questionnaire for the evaluation of teachers' knowledge of ADHD [Cuestionario para evaluar el conocimiento de los	kisgyermek gondozók/nevelők (?) és általános iskolai tanárok (526 fő)	Az új kérdőív valid és megbízható mérőeszköz a pedagógusok ADHD-val kapcsolatos ismeretei szintjének mérésére. Az ismeretek korrelálnak az ADHD-val kapcsolatos vélt (perceivéd) ismeretekkel, valamint a vélt kapacitással, hogy hatékonyan tudják tanítani az ADHD tüneteit mutató tanulókat. A korábbi képzés vagy korábbi kapcsolat ADHD tüneteit mutató gyermekekkel nem mutatott együttjárást az ismeretekkel. Az ADHD-val kapcsolatos információk forrásai: a környezet és a média.

				maestros acerca del TDAH, MAE-TDAH] "The Knowledge of Attention Deficit Hyperactivity Disorder" (KADDS) spanyol verziója		
17.	Strelow et al., 2020 (Németország)	kvantitatív kutatás	A kutatás célja azoknak a faktoroknak a vizsgálata, amelyek leginkább befolyásolhatják az ADHD tüneteit mutató tanulókkal az osztálytermi viselkedésmenedzsment stratégiák (röviden CMS) használatának szándékát.	ADHD School Expectation Questionnaire (ASE) Saját szerkesztésű kérdések: stressz (1 item), társas hatások (6 item), észlelt viselkedési kontroll (2 item), Brief Symptom Inventory (BSI) Kurzskala Autoritarizmus(KSA-3) Social dominance orientation (SDO) Big Five Inventory (BFI) Perceived Stress Reactivity Scale (PSRS)	tanár szakos hallgatók (1086 fő)	A CMS használatának szándékát a hallgatók CMS iránti attitűdje befolyásolta a legnagyobb mértékben. Az ismeretek növelték a hatékony CMS használatának szándékát, valamint ezen stratégiák iránti beállítódást. Minél pozitívabb volt az ADHD tüneteit mutató tanulók iránti attitűd, annál inkább pozitívabb a beállítódás a hatékony CMS használata iránt. Az egyéni stressz, amire számítanak a hallgatók, hogy meg fogják tapasztalni, amikor ADHD tüneteit mutató tanulókat tanítanak, fontos szerepet játszik abban, hogy hatástalan CMS-t szándékoznak használni.
18.	Toye et al., 2019 (Egyedült Királyság)	kvantitatív kutatás	A tanulmány két fő célja volt. Egyrészt összehasonlítani a különbségeket az ADHD-val kapcsolatos ismeretek, megkülönböztető vélekedések és az ADHD tüneteit mutató gyerekek inklúziója között a Skóciában általános iskolában dolgozó szakemberek körében. Másodsorban az ismeretek, attitűd és stigma közötti kapcsolatok vizsgálata.	Multidimensional Attitudes towards Inclusive Education Scale (MATIES) ADHD Stigma Questionnaire (ASQ) Knowledge about Attention Deficit Disorders Scale (KADDS)	Tanárok, oktatókat támogató személyzet, iskolaigazgatók és iskolapszichológusok (135 fő)	Az iskolapszichológusok rendelkeztek az ADHD-val kapcsolatban a legtöbb ismerettel. A pszichológusok kevésbé stigmatizáló vélekedésekkel rendelkeztek az ADHD tüneteit mutató gyerekekkel kapcsolatban és sokkal pozitívabb attitűddel az inklúzió iránt, mint a tanárok, pedagógiai asszisztensek és iskolaigazgatók. Az ADHD-val kapcsolatos ismeretek előrejelezték az inklúzió iránti attitűdöt.

1. táblázat. Az elemzésbe bevont tanulmányok főbb jellemzőinek összefoglalása.

Az elemzett tanulmányok szerint a pedagógusok milyen attitűddel és ismeretekkel rendelkeznek az ADHD-val kapcsolatban?

Az ADHD-val kapcsolatos attitűdök

Az áttekintett vizsgálatok szerint az ADHD tüneteit mutató gyermekekkel, tanulókkal kapcsolatban az iskolapszichológusok (Toye et al., 2019), a gyógypedagógusok és az iskolai tanácsadók (Cueli et al., 2024) pozitívabb attitűddel rendelkeznek, mint a pedagógusok. Két kutatás (Liang & Gao, 2016; Cueli et al., 2022) arra az eredményre jutott, miszerint a gyakorló pedagógusok és az egyetemi hallgatók beállítódása között nincs szignifikáns különbség. Több vizsgálat (Al-Omari et al., 2015; Liang & Gao, 2016; Mulholland et al., 2015) is kiemelte, hogy a megkérdezett pedagógusok úgy érzik, nagyfokú stresszt jelent számukra az ADHD tüneteit mutató tanulók oktatása, tehernek érzik a tanulók jelenlétét az osztályteremben.

Biztató eredményre jutottak Lasisi és társai 2017-ben megjelent randomizált kontrollált vizsgálatukban. A nigériai kutatók általános iskolai tanárok körében pedagógustréninget tartottak, majd megvizsgálták a program hatását – összehasonlítva egy kontrollcsoport eredményeivel – az ADHD tüneteit mutató tanulókkal kapcsolatos attitűdök és ismeretek alakulására. Vizsgálataik szerint a képzésen részt vett pedagógusoknak nemcsak az ismeretei gyarapodtak, hanem a tanfolyam elvégzése után a kontrollcsoport tagjaihoz képest pozitívabb beállítódással is rendelkeztek.

Az ADHD-val kapcsolatos ismeretek

A megkérdezett pedagógusok nagy hányada hiányos ismeretekkel rendelkezik az ADHD-val kapcsolatban (Al-Omari et al., 2015; Dessie et al., 2021; Dort et al., 2022; Shroff et al., 2017), legtöbb tudása főként az ADHD viselkedéses tüneti képét tekintve van (Alshareef et al., 2023; Amiri et al., 2016; Mulholland et al., 2015), de jóval kevesebb információval bírnak például az ADHD-specifikus támogatásról (Alshareef et al., 2023) vagy a diagnosztikáról (Mulholland et al., 2015), nem is beszélve a tévhitekről az ADHD természetét és kezelését illetően (Shroff et al., 2017).

Cueli és szerzőtársai 2024-es kutatásukban köznevelésben dolgozó különböző szakemberek (0-6 éves korú gyermekek pedagógusai, általános iskolai és középiskolai tanárok, iskolai tanácsadók, gyógypedagógusok) ADHD-val kapcsolatos ismereteit és attitűdjeit vizsgálták. Arra az eredményre jutottak, hogy az iskolai tanácsadók és a gyógypedagógusok rendelkeznek a legtöbb ismerettel, míg a középiskolai tanárok a legkevesebbel a válaszadók közül.

Az egyetemi hallgatók és a gyakorló pedagógusok ismereteit összehasonlító vizsgálatok eredményei még nem egyértelműek. Egy spanyol kutatás (Cueli et al., 2022) szerint a gyakorlatban dolgozó pedagógusok mélyebb tudással rendelkeznek az ADHD jellemzőiről és kezeléséről, mint az egyetemi hallgatók, míg egy Hong Kong-i vizsgálat (Liang & Gao, 2016) eredményei alapján nincs különbség a tanár szakos hallgatók és a gyakorló tanárok ismeretei között. Toye és szerzőtársai 2019-es tanulmányának eredményei megerősítették azt a sokak által ismert tényt, hogy az iskolapszichológusok rendelkeznek a legtöbb ismerettel az ADHD-val kapcsolatban, összehasonlítva az iskolában dolgozó más szakemberekkel, tehát pedagógusokkal, pedagógiai munkát támogató munkatársakkal, iskolaigazgatókkal.

Végezetül kiemelném Lee és Witruk 2016-os összehasonlító tanulmányának eredményeit. Dél-koreai és németországi pedagógusok attitűdjeit, ismereteit és észlelt tanítási hatékonyságát összehasonlít-

va azt találták a szerzők, hogy a dél-koreai pedagógusok németországi kollégáikhoz képest bár több ismerettel rendelkeznek az ADHD-val kapcsolatban, negatívabb az attitűdjük és kisebb a vélt tanítási hatékonyságuk. Ez arra az óvatos következtetés levonására készítet minket, hogy kulturális hatások is befolyással bírhatnak a beállítódások alakulására.

Az áttekintett vizsgálatok eredményei szerint milyen tényezők mutatnak összefüggést a pedagógusok ADHD-val kapcsolatos ismereteivel és beállítódásával?

Ismeretek és attitűdök

Érdekes elsőként megvizsgáljunk azt a gyakran felvetődő dilemmát, hogy az ADHD-val kapcsolatos ismeretek minősége és mennyisége összefüggést mutat-e a pedagógusok attitűdjének alakulásával. Erre a kérdésre öt tanulmány (Amiri et al., 2016; Cueli et al., 2022; Lee & Witruk, 2016; Liang & Gao, 2016; Toye et al., 2019) igyekezett választ találni. Egy vizsgálat (Liang & Gao, 2016) kivételével a kutatások arra az eredményre jutottak, hogy az ADHD-val kapcsolatos tájékozottság pozitívabb attitűddel mutat együttjárást.

Ismeretek és tanítási tapasztalat

Vajon a tanított évek száma és az ADHD-val kapcsolatos ismeretek között találhatunk-e összefüggést? Egyelőre erre a kérdésre nem lehet egyértelmű választ adni az elemzéseim szerint. Amiri és szerzőtársai (2016), valamint Shroff és munkatársai (2017) eredményei alapján nincs összefüggés az ismeretek és a gyakorlati tapasztalat között, míg Mulholland és kollégái (2015) szerint a tanítási tapasztalat szignifikánsan előrejelezte az ADHD-val kapcsolatos ismereteket, azaz minél több időt töltött el egy válaszadó a pedagóguspályán, annál mélyebb tudással rendelkezett az ADHD-ról.

Ismeretek és magasabb iskolai végzettség

Két kutatás szignifikáns összefüggést talált a pedagógusok iskolai végzettségének szintje és az ADHD-val kapcsolatos ismeretek mennyisége között. Alshareef és szerzőtársai 2023-as vizsgálatában a posztgraduális képzést végzett pedagógusok több, ADHD-val kapcsolatos ismerettel rendelkeztek, mint alacsonyabb végzettségű társaik. Dessie és munkatársai 2021-es tanulmánya arra mutatott rá, hogy azok az etiópiai általános iskolai tanárok, akik felsőfokú vagy annál magasabb iskolai végzettséggel rendelkeznek, mélyebb, ADHD-val kapcsolatos tudás birtokában vannak.

Ismeretek és részvétel ADHD-val kapcsolatos képzésen

Mulholland és szerzőtársai (2015) 116, Ausztráliában dolgozó pedagógus részvételével folytatott vizsgálatuk során azt állapították meg, hogy az ADHD-val kapcsolatos vélt tudás pozitív együttjárást mutat az ADHD-val kapcsolatos képzések iránti vélekedéssel, azaz minél mélyebbnek tűnt ez a tudás, annál nagyobb valószínűséggel szerettek volna még több információhoz jutni a pedagógusok az állapottal kapcsolatban. További érdekes hozadéka a vizsgálatnak az az eredmény, hogy a származás (azaz a születési hely) is hatással lehet az ismeretek megszerzése iránti nyitottságra. Mulhollandék az találták, hogy az Ausztráliában született pedagógusok kevésbé nyitottak az ismeretek gyarapítása iránt, mint más országban született kollégáik.

A korábbiakban említett 2017-es nigériai randomizált kontrollált vizsgálat (Lasisi et al.), valamint egy 2023-as, szintén Nigériában zajlott kontrollált vizsgálat (Mohammed et al.) is arra az eredményre jutott,

hogy az ADHD-val kapcsolatos tanfolyamok elvégzése után a résztvevők a bemeneti mérésekhez és a kontroll csoport tagjaihoz képest szignifikánsan több ismerettel rendelkeztek az ADHD jellemzőiről és specifikus támogatási lehetőségeiről.

Egy 2014-es spanyol kutatás (Soroa et al.), mely kisgyermeknevelők és általános iskolai pedagógusok bevonásával zajlott, ellenben nem talált összefüggést a korábban elvégzett, ADHD-val kapcsolatos képzés és a jelenlegi ismeretek között, sőt, az ADHD tüneteit mutató gyermekekkel való személyes ismeretség sem mutatott együttjárást az ismeretekkel. A vizsgálat eredményeit azonban érdemes óvatosan kezelni, mivel a szerzők elismerik, a válaszadók nagy százaléka kevés specifikus képzésen vett részt, valamint kevés kapcsolata volt eddig ADHD tüneteit mutató gyermekekkel.

Attitűd és ADHD tüneteit mutató gyermekekkel kapcsolatos tanítási tapasztalat

Csupán két tanulmány fókuszált arra a kézenfekvő kérdésre, hogy vajon az ADHD tüneteit mutató gyermekek oktatása terén szerzett tapasztalat összefüggést mutat-e az ADHD tüneteit mutató tanulókkal kapcsolatos attitűddel. Az összefüggés iránya egyelőre nem egyértelmű. Dessie és szerzőtársai (2021) azt találták, hogy azok az általános iskolai tanárok, akik korábban már tanítottak ADHD tüneteit mutató tanulókat, elfogadóbb attitűddel rendelkeznek, míg Mulholland és munkatársai (2015) szerint minél tapasztaltabbak a pedagógusok ezen a téren, annál kevésbé vélekednek pozitívan az ADHD tüneteit mutató tanulókról.

Attitűd és osztálytermi viselkedésmenedzsment stratégiák

Érdekes eredményt közöltek Strelow és munkatársai 2020-as tanulmányukban. A kutatás 1086 tanár szakos hallgató bevonásával, online kérdőív kitöltése segítségével zajlott. A kutatók arra keresték a választ, hogy milyen faktorok mutathatnak összefüggést a tanár szakos hallgatók körében az ADHD tüneteit mutató tanulók támogatásában tudományosan bizonyított osztálytermi viselkedésmenedzsment stratégiák (angolul classroom management strategies) használatának szándékával. Egyrészt arra a megállapításra jutottak, hogy a hallgatók ezen stratégiák iránt mutatott attitűdje szignifikánsan összefüggött a használati szándékkal. Másrészt minél pozitívabb volt egy válaszadó beállítódása az ADHD tüneteit mutató tanulók iránt, vagy minél mélyebb ismeretekkel rendelkezett, annál nyitottabbnak bizonyult a hatékony osztálytermi viselkedésmenedzsment stratégiák használata iránt.

Az alkalmazott mérőeszközök közül van-e olyan, amelyet szélesebb körben, több kutatásban használtak, illetve adaptáltak a szakemberek? Amennyiben igen, milyen tulajdonságokkal rendelkezik az eszköz?

Két olyan mérőeszközt találtam az elemzéseim során, amelyet háromnál több vizsgálatban is alkalmaztak a pedagógusok ADHD-val kapcsolatos ismereteinek és/vagy attitűdjének mérésére. A Knowledge of Attention Deficit Disorder Scale (röviden KADDS) (magyarul Figyelemzavarral kapcsolatos ismeretek skála) elnevezésű eszközt hét tanulmányban (Alanazi & Al Turki, 2021; Alshareef et al., 2023; Dessie et al., 2021; Lasisi et al., 2017; Shroff et al., 2017; Soroa et al., 2014; Toye et al., 2019), míg az ADHD-specific Knowledge and Attitudes of Teachers (röviden ASKAT) (magyarul Pedagógusok ADHD-val kapcsolatos ismeretei és attitűdje) kérdőívet vagy annak egyes alkálait öt kutatásban (Cueli et al., 2022, 2024; Dessie et al., 2021; Mulholland et al., 2015; Mulholland, 2016) használták.

A KADDS skálát Sciuotto és munkatársai dolgozták ki 2000-ben az Amerikai Egyesült Államokban azért, hogy megismerhessék a pedagógusok ADHD-val kapcsolatos tudását. A 36 itemből álló kérdőív állításai a DSM-IV diagnosztikus kategóriarendszerben (American Psychiatric Association, 1994) meghatározott kritériumok alapján kerültek összeállításra az alábbi három kategóriába sorolva: (1) az ADHD tünetei/diagnosztikája, (2) az ADHD kezelése, (2) az ADHD természetével, kóroki hátterével és következményeivel kapcsolatos általános információk. A kitöltők háromféle válaszlehetőség (igaz, hamis, nem tudom) közül választhatnak az itemek kapcsán. Amennyiben helyesen állapítják meg egy állításról, hogy igaz vagy hamis, akkor az azt jelenti, hogy tényleges, valós ismerettel rendelkeznek. Ha egy item kapcsán a „nem tudom” opciót választják, az hiányos tudásról árulkodik, míg helytelen válasz esetén valamilyen gyakori tévhitet, téves feltételezést tulajdoníthatunk az adott személynek.

Az ASKAT kérdőív kidolgozása az ausztrál Mulholland (Mulholland et al., 2015; Mulholland, 2016) nevéhez fűződik. Az előzőekben ismertetett mérőeszközhöz képest a kérdőív nagy előnye egyrészt, hogy a DSM-5 (American Psychiatric Association, 2013) alapján állították össze, másrészt nem kizárólag az ADHD-val kapcsolatos ismereteket vizsgálja, hanem a pedagógusok attitűdjeit is az ADHD tüneteit mutató gyermekek iránt. A kérdőív a következő négy részből tevődik össze: (1) demográfiai kérdések, (2) ADHD jellemzőivel, etiológiájával, kezelésével kapcsolatos ismeretek, (3) ADHD-specifikus attitűdök, (4) a pedagógusok személyes beállítódására és érzéseire irányuló, nyitott végű kérdések. A 20 állítást tartalmazó ismereteket vizsgáló alskála a korábban ismertetett KADDS kérdőív válaszadási formáját alkalmazza, míg a 30 ítemes attitűdskála kitöltői 6 pontos Likert skálán jelölhetik az egyetértésük mértékét.

KÖVETKEZTETÉSEK

Tanulmányomban arra vállalkoztam, hogy a szakirodalmi áttekintésem során megismert kutatások eredményei alapján képet kaphassak a pedagógusok ADHD-val kapcsolatos ismereteiről és beállítódásáról. Az olvasottak alapján az körvonalazódik, hogy a pedagógusoknak nagy szüksége lenne specifikus képzésekre és tréningekre, egyrészt azért, hogy gyarapodjon az ADHD-val kapcsolatos tudásuk és csökkenjenek téves feltételezéseik, másrészt nyitottabbá váljanak az ADHD tüneteit mutató gyermekek, tanulók támogatása iránt. Még egyelőre nem egyértelmű számunkra, hogy az ADHD tüneteit mutató gyermekekkel kapcsolatos tanítási tapasztalat pozitívabb vagy inkább negatívabb attitűddel függhet-e össze (Dessie et al., 2021; Mulholland et al., 2015). Ami viszont valószínűsíthető, hogy amennyiben egy pedagógus mélyebb ismeretekkel rendelkezik, valamint pozitívabb a beállítódása az ADHD tüneteit mutató gyermekek iránt, inkább alkalmaz olyan osztálytermi viselkedéstámogatási stratégiákat és módszereket, amelyekkel megelőzhetőek és kezelhetőek az ADHD-val összefüggő viselkedési tünetek (Strelow et al., 2020).

Az áttekintett tanulmányok bár a pedagógusok körében végzett kvantitatív kutatásokról számoltak be, különböző országokban eltérő mintával, elemszámmal és mérőeszközzel végzett vizsgálatok eredményeit mutatták be, így csak óvatos következtetésekre, csupán tendenciákkal kapcsolatos megállapításokra szorítkozhatunk. További limitációja áttekintésemnek, hogy csupán egyetlen adatbázisban, a korábban megadott szempontok mentén történt keresés eredményeit dolgoztam fel, nem az összes, e témában megjelent írást.

Javasolt a jövőben több adatbázis bevonásával, célzottan például az ASKAT kérdőívet alkalmazó vizsgálatokat elemezni. Ezt azért is tartom elengedhetetlennek, mert a tanulmány megjelenését követően a pszichopedagógia szakirány munkatársaival közösen az ASKAT kérdőívet tervezzük magyar nyelven adaptálni és felhasználni, hogy feltérképezzük a magyarországi pedagógusok ADHD-val kapcsolatos attitűdjeit és ismereteit.

IRODALOMJEGYZÉK

- Alanazi, F., & Al Turki, Y. (2021). Knowledge and attitude of Attention-Deficit and Hyperactivity Disorder (ADHD) among male primary school teachers, in Riyadh City, Saudi Arabia. *Journal of Family Medicine and Primary Care*, 10(3), 1218–1226. https://doi.org/10.4103/jfmpc.jfmpc_2194_20
- Al-Omari, H., Al-Motlaq, M. A., & Al-Modallal, H. (2015). Knowledge of and attitude towards attention-deficit hyperactivity disorder among primary school teachers in Jordan. *Child Care in Practice*, 21(2), 128–139. <https://doi.org/10.1080/13575279.2014.962012>
- Alshareef, H. H., Elzahrany, S. R., Alharthi, R. A., Alsulmai, A. A., Aljabri, S. G., Alamri, G. E., Alharbi, I., & Alkhotani, A. M. (2023). Knowledge of and attitude toward attention-deficit/ hyperactivity disorder (ADHD) assessed among primary schoolteachers of Makkah City in Saudi Arabia. *Journal of Family Medicine and Primary Care*, 12(10), 2230–2236. https://doi.org/10.4103/jfmpc.jfmpc_185_23
- American Psychiatric Association. (1994). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (4th ed.). American Psychiatric Publishing, Inc.
- American Psychiatric Association, DSM-5 Task Force. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders: DSM-5™* (5th ed.). American Psychiatric Publishing, Inc. <https://doi.org/10.1176/appi.books.9780890425596>
- Amiri S, Noorazar S G, Fakhari A, Gorji Daroukolaei A, Bahari Gharehgoz A. (2017). Knowledge and Attitudes of Preschool Teachers Regarding Attention Deficit Hyperactivity Disorder. *Iranian Journal of Pediatrics*, 27(1), 1-6. <https://doi.org/10.5812/ijp.3834>.
- Balázs J. (2022). ADHD: state of the art áttekintés. *Gyógypedagógiai Szemle*, 50(2-3), 103–116. <https://doi.org/10.52092/gyosze.2022.2-3.1>
- Barkley, R. A. (2015). Emotional dysregulation is a core component of ADHD. In R. A. Barkley (Ed.), *Attention-deficit hyperactivity disorder: A handbook for diagnosis and treatment* (4th ed., pp. 81–115). The Guilford Press.
- Bekle, B. (2004). Knowledge and attitudes about Attention-Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD): A comparison between practicing teachers and undergraduate education students. *Journal of Attention Disorders*, 7, 151–161. <https://doi.org/10.1177/108705470400700303>
- Bellanca, F. F., & Pote, H. (2013). Children's attitudes towards ADHD, depression and learning disabilities. *Journal of Research in Special Educational Needs*, 13(4), 234–241. <https://doi.org/10.1111/j.1471-3802.2012.01263.x>
- Cueli, M., Areces, D., Rodríguez, C., Cabaleiro, P., & González-Castro, P. (2022). Differences between Spanish students' and teaching professionals' knowledge of and attitudes toward ADHD—Does knowledge influence attitude? *Psychology in the Schools*, 59(2), 242–259. <https://doi.org/10.1002/pits.22605>
- Cueli, M., Cañamero, L. M., Rodríguez, C., & González-Castro, P. (2024). What different education professionals know about ADHD and their attitudes towards it. *European Journal of Special Needs Education*, 39(1), 33–47. <https://doi.org/10.1080/08856257.2023.2185860>
- Dessie, M., Techane, M. A., Tesfaye, B., & Gebeyehu, D. A. (2021). Elementary school teachers knowledge and attitude towards attention deficit-hyperactivity disorder in Gondar, Ethiopia: a multi-institutional study. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health*, 15(1), 16. <https://doi.org/10.1186/s13034-021-00371-9>

- Dort, M., Strelow, A., Schwinger, M., & Christiansen, H. (2020). What Teachers Think and Know about ADHD: Validation of the ADHD-school-expectation Questionnaire (ASE). *International Journal of Disability, Development and Education*, 69(6), 1905-1918. <https://doi.org/10.1080/1034912X.2020.1843142>
- DuPaul, G. J., & Langberg, J. M. (2015). Educational impairments in children with ADHD. In R. A. Barkley (Ed.), *Attention-deficit hyperactivity disorder: A handbook for diagnosis and treatment* (4th ed., pp. 169–190). The Guilford Press.
- Egészségügyi Szakmai Kollégium (2020). 2020. Évk. 19. szám EMMI szakmai irányelv 1, *Az Emberi Erőforrások Minisztériuma egészségügyi szakmai irányelve a hiperkinetikus zavar (figyelembíányos/hiperaktivitás zavar) kóriszmézéséről, kezeléséről és gondozásáról.*
- Kos, J. M. (2004). *Primary school teachers' knowledge, attitudes, and behaviours toward children with Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder* (Unpublished doctoral dissertation). RMIT University, Melbourne, Australia.
- Lasisi, D., Ani, C., Lasebikan, V., Sheikh, L., & Omigbodun, O. (2017). Effect of attention-deficit-hyperactivity-disorder training program on the knowledge and attitudes of primary school teachers in Kaduna, North West Nigeria. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health*, 11(1). <https://doi.org/10.1186/s13034-017-0153-8>
- Lee, Y., & Witruk, E. (2016). Teachers' knowledge, perceived teaching efficacy, and attitudes regarding students with ADHD: a cross-cultural comparison of teachers in South Korea and Germany. *Health Psychology Report*, 4(2), 103-115. <https://doi.org/10.5114/hpr.2016.58383>
- Liang, L., & Gao, X. (2016). Pre-service and in-service secondary school teachers' knowledge about Attention-deficit Hyperactivity Disorder (ADHD) and attitudes toward students with ADHD. *International Journal of Disability, Development and Education*, 63(3), 369-383. <https://doi.org/10.1080/1034912X.2015.1123231>
- Marsus, N. B., Huey, L. S., Saffari, N., & Moteralli, S. (2022). *Peer Relationship Difficulties among Children with Adhd: A Systematic Review. International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*. 12(6), 1265 – 1276. <http://dx.doi.org/10.6007/IJARBS/v12-i6/13352>
- McDougal, E., Tai, C., Stewart, T. M., Booth, J. N., & Rhodes, S. M. (2023). Understanding and Supporting Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD) in the Primary School Classroom: Perspectives of Children with ADHD and their Teachers. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 53(9), 3406–3421. <https://doi.org/10.1007/s10803-022-05639-3>
- McQuade, J. D., & Hoza, B. (2015). Peer relationships of children with ADHD. In R. A. Barkley (Ed.), *Attention-deficit hyperactivity disorder: A handbook for diagnosis and treatment* (4th ed., pp. 210–222). The Guilford Press.
- Mohammed, M., Bella-Awusah, T., Adedokun, B., Lagunju, I., & Ani, C. (2023). Effectiveness of a training programme on the knowledge and perception of attention-deficit hyperactivity disorder among primary school teachers in kano, nigeria. *International Journal of Mental Health*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1080/00207411.2023.2253397>
- Mulholland, S. M. (2016). ADHD-specific knowledge and attitudes of teachers (ASKAT): Development and validation of a new research instrument. *International Journal of Educational Research*. 77, 109-116. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2016.03.010>
- Mulholland, S. M., Cumming, T. M., & Jung, J. Y. (2015). Teacher attitudes towards students who exhibit ADHD-type behaviours. *Australasian Journal of Special Education*, 39(1), 15–36. <https://doi.org/10.1017/jse.2014.18>
- Page, M.J., McKenzie, J.E., Bossuyt, P.M., Boutron, I., Hoffmann, T.C., Mulrow, C.D. et al. (2021). The PRISMA 2020 statement: an updated guideline for reporting systematic reviews. *BMJ*, 372(71). <https://doi.org/10.1136/bmj.n71>
- Sciotto, M.J., Terjesen, M.D. & Frank, A.S.B. (2000). Teachers' knowledge and misperceptions of Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder. *Psychology in the Schools*, 37, 115-122. [https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1520-6807\(200003\)37:2%3C115::AID-PITS3%3E3.0.CO;2-5](https://doi.org/10.1002/(SICI)1520-6807(200003)37:2%3C115::AID-PITS3%3E3.0.CO;2-5)

- Shroff, H. P., Hardikar-Sawant, S., & Prabhudesai, A. D. (2017). Knowledge and Misperceptions about Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD) Among School Teachers in Mumbai, India. *International Journal of Disability, Development and Education*, 64(5), 514–525. <https://doi.org/10.1080/1034912X.2017.1296937>
- Strelow, A. E., Dort, M., Schwinger, M., & Christiansen, H. (2020). Influences on pre-service teachers' intention to use classroom management strategies for students with ADHD: A model analysis. *International Journal of Educational Research*, 103, <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2020.101627>
- Toye, M. K., Wilson, C., & Wardle, G. A. (2019). Education professionals' attitudes towards the inclusion of children with ADHD: The role of knowledge and stigma. *Journal of Research in Special Educational Needs*, 19(3), 184–196. <https://doi.org/10.1111/1471-3802.12441>

Teachers' attitudes and knowledge of Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD) - a systematic review

ABSTRACT

Background and Aims: ADHD (attention deficit hyperactivity disorder) is one of the most common childhood psychiatric disorders, with a prevalence rate of approximately 5-7% (Balázs, 2022), and teachers working in public education are likely to meet or work daily with students who, among others, show behavioural symptoms of ADHD.

The focus of this paper is to analyse studies in English that examine teachers' attitudes and knowledge about ADHD and the factors that might be associated with them.

Methods: A systematic literature search was conducted in August 2024 in the EBSCO Academic Search Complete database. Of the 49 studies found, 18 articles were analysed after meeting the eligibility criteria.

Results: Several studies have shown that teachers experience teaching students with ADHD as a significant stress, but as their knowledge of ADHD increases and their misconceptions decrease, their attitudes may change in a positive direction, making them more willing to use evidence-based behaviour support strategies in the classroom.

Conclusions: Although we can only draw cautious conclusions from the review, it is clear that there is a great need to assess the attitudes and knowledge of teachers in Hungary about children with ADHD, although there is no reliable and valid measurement tool available to measure it.

Keywords: ADHD, teachers, attitudes, knowledge
